

Mali obalni ribolov

Rubelj, Ivan

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:086289>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Pomorski odjel - Nautički odsjek

Preddiplomski sveučilišni studij nautike i tehnologije pomorskog prometa (jednopedmetni)

Ivan Rubelj

**Mali obalni ribolov: tradicijska ili gospodarsko i
sportsko – rekreacijska djelatnost hrvatskog
priobalja i otoka**

Završni rad

Zadar, 2016.

Sveučilište u Zadru

Pomorski odjel - Nautički odsjek

Preddiplomski sveučilišni studij nautike i tehnologije pomorskog prometa (jednopedmetni)

Mali obalni ribolov: tradicijska ili gospodarsko i sportsko –
rekreacijska djelatnost hrvatskog priobalja i otoka

Završni rad

Student/ica:

Ivan Rubelj

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Lena Mirošević

Zadar, 2016.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ivan Rubelj**, ovime izjavljujem da je moj završni rad pod naslovom „**MALI OBALNI RIBOLOV: TRADICIJSKA ILI GOSPODARSKO I SPORTSKO-REKREACIJSKA DJELATNOST HRVATSKOG PRIOBALJA I OTOKA**“ rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 07. travnja, 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD	4
2. OBALNI RIBOLOV	4
2.1. Tradicija obalnog ribolova	5
2. 2. Ulov ribe.....	6
2.3. Obalni ribolov kao tradicijska djelatnost	8
2.3.1. Izmjene Zakona o morskome ribarstvu.....	10
2.3.2. Pravilnik o malome obalnom ribolovu.....	11
2. 4. Tehnike ribolova prisutnih u obalnom području	13
2. 5. Ribolovne zone Jadranskog mora.....	14
2. 6. Obalni ribolov kao gospodarska djelatnost	16
2. 7. Obalni ribolov kao sportsko-rekreacijska djelatnost	17
2. 8. Značenje malog obalnog ribolova kao zaštitnog znaka Jadranskog mora	19
LITERATURA.....	22

1. UVOD

Ribolov kao poznata aktivnost lova riba svakako je uobičajena poveznica Jadranskog mora i ribolovaca. Riječ ribolov ne označava samo lov riba, nego i drugih životinja koje žive u vodi. Obalni ribolov, s obzirom na resurse Jadranskog mora, jedna je od najvažnijih gospodarskih aktivnosti, kako u privatne, tako i u komercijalne svrhe. Tema ovog rada je mali (obalni) ribolov. Posljednjih nekoliko godina sama tema malog obalnog ribolova zastupljena je u novinskim člancima pa tako i drugim medijima iz razloga promjene zakona o malom (obalnom) ribolovu. Upravo je svrha rada ukazati na dugu tradiciju priobalnog ribolova te analizirati navedenu tematiku i pokušati utvrditi promjene koje su nastupile izmjenama zakona o malom obalnom ribolovu hrvatskog priobalja i otoka kao jednoj od sastavnica priobalnog ribolova.

Osim navedenih, još jedna od teza koju će se pokušati razjasniti je funkcija malog obalnog ribolova odnosno povezuje li se djelovanje uz tradicijsku ili gospodarsku i sportsko - rekreacijska djelatnost. U ovom radu nastoji se prikazati čovjeka kao glavnog subjekta u donošenju odluka odnosno kreiranje pravnog okvira kojim se nastoji utjecati na daljnje postupke u smislu očuvanja malog ribolova te osigurati da buduće generacije također mogu sudjelovati u eksploataciji mora kao bitnog resursa koji nas okružuje.

2. OBALNI RIBOLOV

Ribolov je poznata aktivnost lova riba. Riječ ribolov međutim ne upotrebljava se samo kao oznaka za lov riba već i za lov na druge životinje koje žive u vodi kao što su razne školjke, rakovi, lignje, sipe, hobotnice, kornjače i druge kralježnjake. Ribolov je vrlo stara i široko rasprostranjena aktivnost s raznim tehnikama i tradicijama. Uz tradicionalne alate, prisutna je i primjena modernih tehnoloških pomagala. Upravo prema primjeni tehnoloških pomagala, a u skladu s time i ulovom razlikuje se gospodarski i negospodarski, a prema geografskoj raspodjeli slatkovodni i morski ribolov. [1]

Temeljna podjela ribolova odnosi se na gospodarski (komercijalni) i negospodarski (nekomercijalni) ribolov. Pod gospodarskim ribolovom povezujemo djelatnosti koje dovode do unapređenja gospodarskog stanja. Na taj način gospodarski ribolov isključivo je ribolov

namijenjen veleprodaji čime se ostvaruju znatniji prihodi. Suprotno, negospodarski ribolov ne ostvaruje prihode koji mogu utjecati na gospodarska kretanja te na sustav ponude i potražnje na tržištu. Kao podkategorije navedenih temeljnih podjela ribolova su sportski i rekreacijski ribolov te mali (obalni) ribolov. Prema zakonodavnom okviru Republike Hrvatske, sportski i rekreacijski ribolov je u kategoriji negospodarskog ribolova, u prijelaznom razdoblju omogućeno je bilo zadržavanje malog ribolova za osobne potrebe u okvirima negospodarskog ribolova, međutim izmjenama zakona od 2015. godine ta vrsta ribolova ulazi u kategoriju gospodarskog ribolova nazivajući se mali obalni ribolov. [2] Mali (obalni) ribolov dakle spominje se i kao gospodarska i kao negospodarska aktivnost što može izazvati veliku zbunjenost.

2.1. Tradicija obalnog ribolova

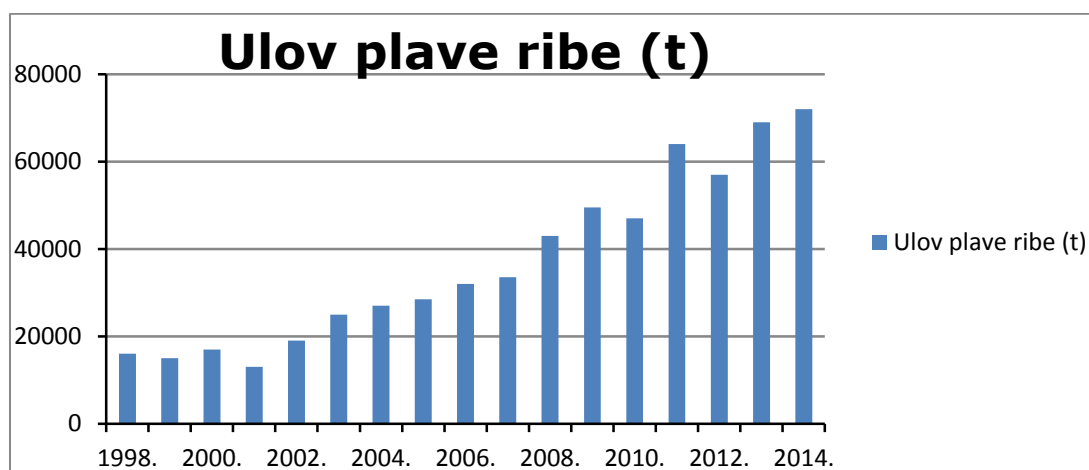
Republika Hrvatska zemlja je s tisućljetnom ribarskom tradicijom. Prve tragove ribarstva pa tako i malog obalnog ribolova u Hrvatskoj nalazimo 995. godine u doba priora Madija, kada benediktinski samostan sv. Krševana u Zadru darovnicom zadarskog plemstva prisvaja počte kraj otoka Molata i u zaljevu Telašćici na Dugom otoku. Iz toga razdoblja, skupina udruženih ribara s hrvatskim imenima uspostavlja pravila o međusobnim odnosima u ribolovu i podjeli lovine. Takva maritimna orijentacija, a u skladu s tim i razvoj pomorskih djelatnosti zadržano je čitavo srednjovjekovno i novovjekovno razdoblje. Bez obzira na učestale političke smjene i uprave tadašnjih vodećih europskih sila nad Jadranom (Arpadovići, Mletačka Republika, Habsburška monarhija i dr.) zadržana je jaka pomorska tradicija a osobito se u dosezima istakla brodogradnja. Ipak, povoljne okolnosti za hrvatske ribare ni jedna strana uprava nije nastojala poboljšati. Takve neregulirane zakonske okvire koristili su susjedni talijanski ribari. Iako su državne vlasti, osobito od 1990. godine, nastojale različitim uredbama urediti odnose u ribarstvu korištenje suvremenih alata u ribolovu i ubrzani rast ljudske populacije, te rast turističkih djelatnosti uzduž obala Sredozemlja, a time i Jadrana dovelo je iskorištavanje morskih resursa do gotovo iscrpljujućih količina. [3] Postojanje dobrih statističkih podataka preduvjet je za donošenje mjera održivog ribolova. Uprava

ribarstva MPRRR¹ uspostavila je različite registre i baze podataka s isključivim ciljem praćenja aktivnosti u sektoru ribarstva, što omogućava i uspostavu dobre statistike.

2. 2. Ulov ribe

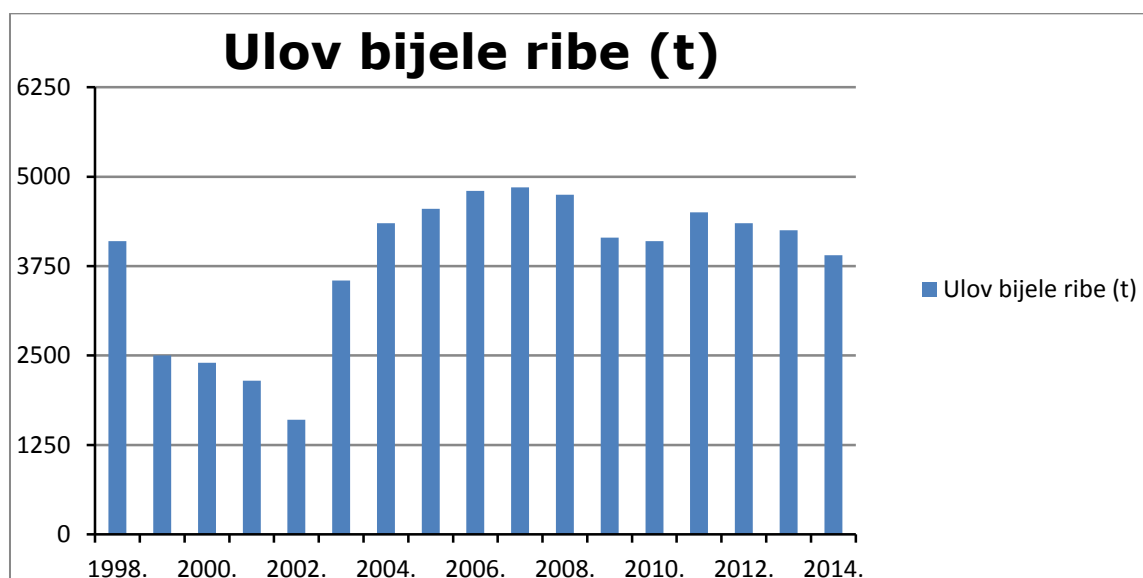
Statistički podaci o ulovu ribe odnose se na cjelokupno ribarstvo Republike Hrvatske tj. nisu posebno iskazani komercijalni i nekomercijalni ulovi ribe. Tako u vremenskom razdoblju od 1998. do 2014. godine trendovi ulova plave ribe se definitivno mijenjaju. Naime, od 1998. kada je zabilježen ulov od 15000 t vrlo male oscilacije su prisutne u ulovu do 2001. godine. Tada ulov plave ribe doživljava pravu ekspanziju, te se 2014. godine bilježi ulov od 72000 t plave ribe (slika 1.). Nadalje, prema statističkim podacima ulov bijele ribe (slika 2.), u istom vremenskom razdoblju, tj. nakon 1998. bilježi pad sve do 2002. godine. Nakon toga dolazi do rasta koji traje sve do 2008. godine. Sljedeće tri godine bilježe lagani rast te se 2014. godina po količini ulova može usporediti s početnom 1998. godinom. U istom vremenskom razdoblju dolazi do promjena i pri ulovu ostalih morskih organizama. Tako ulov školjkaša koji 1998. bilježi ulov od 400 t ostvaruje pad sve do 2012. godine, tada dolazi do znatne promjene te 2013. i 2014. godina ostvaruju rast ulova i doseže ulov od 500 i 800 t. Za razliku od ulova školjkaša, ulov ljuskavaca 1998. godine iznosi 600 t, te sljedećih nekoliko godina bilježi pad ulova. Tek 2007. godine dolazi do poboljšanja u količini ulova te 2014. godina bilježi najveću količinu ulova od 700 t. Osim o ulovu školjkaša i ljuskavaca, statistički podaci prikazuju i ulov mekušaca. Naime, tijekom godina dolazi do znatnih te vrlo čestih promjena. U razdoblju od 1998. do 2014. godine najlošiji ulov dogodio se između 2002. i 2003. godine, dok je najbolji ulov zabilježen u razdoblju između 2007. i 2008. godine te 2014. godine i iznosi 1600 t (slika 3.). Na područje Zadarske županije nalaze se najbitnija područja iskrcaja plave ribe, to su Kali, Zadar i Biograd te u Istarskoj županiji Pula. Najznačajnija iskrcajna mjesta kočarskih ulova te ulova bijele ribe nalaze se na području Malog Lošinja, Tribunja i Zadra.[4]

¹ Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja

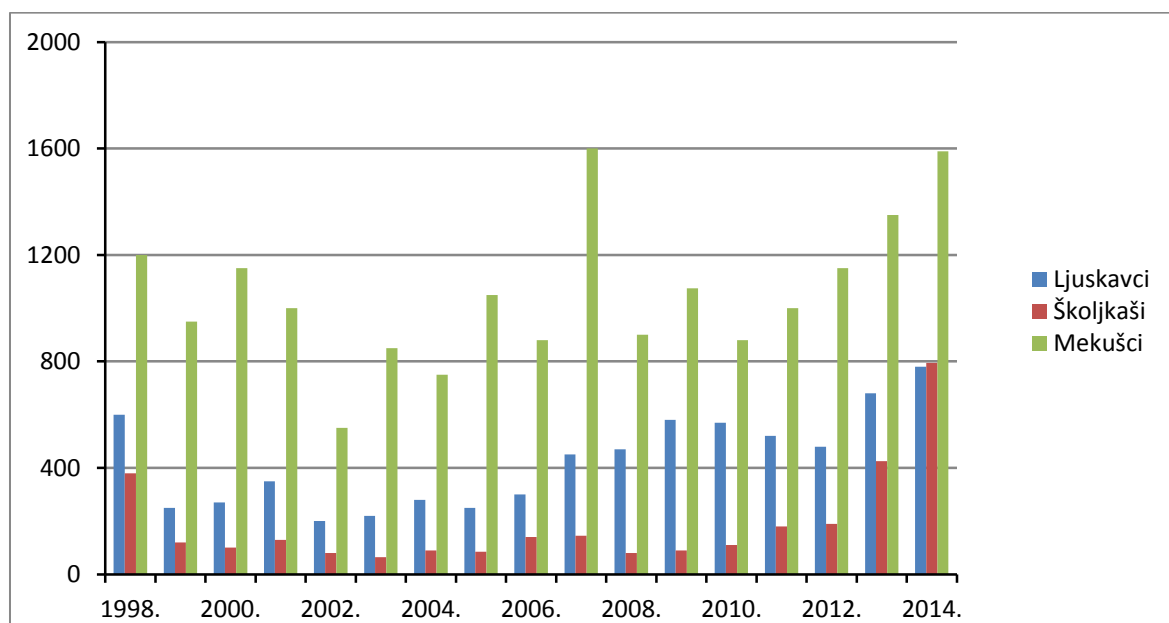
Slika 1. Ulov plave ribe od 1998. – 2014. godine (t)

Izvor: URL1

Slika 2. Ulov bijele ribe od 1998. – 2014. godine (t)

Izvor: URL1

Slika 3. Ulov ostalih morskih organizama od 1998. – 2014. godine (t)

Izvor: URL1

Budući da nema konkretnih statističkih podataka za pretpostaviti je da mali obalni ribolov neznatno sudjeluje u ukupnom ulovu bijele i plave ribe iz razloga što mali obalni ribolovci ne koriste ribolovne alate koji bi doveli do konkretnijih ulova koji bi u konačnici mogli dovesti do određenih gospodarskih kretanja. Smatra se da od ukupnog udjela ulova ribe u Republici Hrvatskoj na mali obalni ribolov otpada beznačajnih 1%. Mali obalni ribolov kao djelatnost oslanja se prvenstveno na osobne potrebe održavajući egzistenciju obalnog stanovništva kroz povijest pa sve do današnjih dana.

2.3. Obalni ribolov kao tradicijska djelatnost

Bez obzira na nepovoljne političke okolnosti priobalni ribolov u Hrvatskoj ima dugu tradiciju. Upravo takav oblik ribolova je bio ključan za opstanak stanovništva na priobalju. Skromne agrarne površine (osobito na otocima) jasno da su more od najranijih dana učinile najznačajnijim prirodnim resursom otočnog i priobalnog stanovništva. Na taj način stoljetna priobalna i otočna ekonomija funkcionirala je na temelju dvije ključne djelatnosti; pomorstvo

i poljoprivreda. Za većinu stanovništva to je značilo obrađivanje skromnih poljoprivrednih površina uglavnom pokrivenih maslinicima i vinogradima te odlazak na ribarenje. Ribarenje je zapravo bila uobičajena nadopuna obiteljskoj prehrani. Takav odnos poljoprivrede i ribarenja odnosno malog obalnog ribolova zadržan je i danas kod većine otočnih i priobalnih kućanstava. Mali obalni ribolov bio je tradicijska djelatnost kojom se bavio velik udio ljudi primorskih krajeva. Svoj ulov su prodavali, te od zarade živjeli to se prvenstveno odnosi na otočni dio stanovništva kojem je ribarstvo označavalo egzistenciju, dio ulova koristio se za svoje vlastite potrebe konzumacije dok se drugi dio u prošlosti služio kao sredstvo zamjene ili trampe a u novije vrijeme kao sredstvo ostvarivanja financijske koristi. Za ulov mogli su koristiti mreže, te ostale načine ulova ribe, mreže su predstavljale najčešće korišteni alat pomoću kojeg su mogli ostvarivati značajne ulove.

Nakon izmjene Zakona (2014.) sve se promijenilo. Naime, mali obalni ribolov postao je gospodarska kategorija ribolova, a samo pravo na ribolov mrežama i pravo prodaje ulova dozvoljeno je samo uz posebna odobrenja koja su ograničena na 3500 dozvola godišnje što u konačnici dovodi da samo 3500 obitelji imaju pravo na blagodat malog obalnog ribolova što druge korisnike stavlja izvan okvira, broj od 3500 dozvola na cjelokupnom području Hrvatskog dijela Jadranskog mora je izuzetno neznatan, te je takva vrsta zakona uvelike naštetila stanovništvu otoka i priobalja koji su koristili prijašnje pogodnosti ribolova. Također, mali obalni ribolov kao tradicijska aktivnost nije bio primoran podnositi izvješća o ulovu, što je danas nužno i jedna od najbitnijih stavki malog obalnog ribarstva. Dakle, Zakonom o morskom ribarstvu unijete su velike izmjene. Glavne zamjerke Zakonu stanovništvo obalnog područja smatra da alati koji oni koriste u ribolovu ne ugrožavaju postojanje ribljeg fonda i ne mogu ugroziti postojeće stanje te da se nameću zakoni koji nisu u funkciji zaštite obalnog stanovništva. Naime, mali ribolov je iz negospodarske kategorije prešao u gospodarsku zato što prema europskim propisima nijedna negospodarska kategorija ne smije koristiti takozvane gospodarske alate, prije svega mreže, a upravo su te mreže (do 200 metara jednostrukih mreža stajaćica) bile dozvoljene u malom ribolovu.

Mali obalni ribolov može se nazvati i hrvatskom tradicijskom kulturom budući da je takav tip ribolova zaštitni znak priobalnog stanovništva odnosno dio njegova identiteta. Stoga prilikom ukidanja malog ribolova stvorila se polemika i oko ukidanja tradicije u načinu života ljudi koji žive uz more. Ribolov kao tradicijska djelatnost je bila izvor prehrane stanovništva otočja i priobalja. Način ribolova prenosio se s koljena na koljeno. Djelatnost je očuvana sve do danas, osobito ribolov sa spornim mrežama. Stoga je u budućnosti potrebno naći

kompromisno rješenje. Prvi korak je bio novi model “mali obalni ribolov” i propisane kvote za njegovo obavljanje. Međutim, trajna rješenja potrebno je tražiti dalje u izmjenama europskog zakonodavstva.

2.3.1. Izmjene Zakona o morskom ribarstvu

Kako je istaknuto, zbog pristupanja Hrvatske Europskoj uniji i usklađivanja zakona, zabrana korištenja tradicionalnih alata u ribolovu (mreža stajaćica) u okviru europskih zakona utjecala je na izmjene zakona o ribarstvu. Dana 24. prosinca 2014. godine donesen je zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu kojim je jasno naznačeno koji su uvjeti za dobivanja prava na povlastice za mali obalni ribolov. Uvjet za dobivanje povlastice za mali obalni ribolov proizlazi prvenstveno iz važećeg odobrenja za obavljanje malog ribolova od 31. prosinca 2014. te ispunjenja kriterija koji su neophodni za uvrštavanja na rang listu sudionika. Broj sudionika u obavljanju malog obalnog ribolova ograničen je na svega 3500 sudionika na godišnjoj razini. Kriteriji za kreiranje rang liste su: [5]

- ✚ Prebivalište na otocima (I. i II. skupina) i prebivalište u priobalnim općinama i gradovima I ili II skupine sukladno vrijednosti indeksa razvijenosti (NN, 158/13)
- ✚ Dob
- ✚ Socijalni status (nezaposlenost, invaliditet, sudjelovanje u Domovinskom ratu)
- ✚ Osobni prihodi

Istovremeno s objavom Pravilnika o malom obalnom ribolovu Ministarstvo je objavilo javni poziv s rokom od 30 dana za predaju zahtjeva za obavljanje malog obalnog ribolova, a nakon isteka roka pristupa obradi zahtjeva kako bi se kreirala rang lista sudionika u malom obalnom ribolovu. Svi nositelji odobrenja za mali ribolov mogu obavljati ribolov na temelju dozvole za rekreacijski ribolov i ribolov pridnenim parangalima koja im biva izdana bez naknade. Nadalje, Pravilnik o sportskom i rekreacijskom ribolovu (NN, 155/14) propisao je da svi nositelji važećih odobrenja za mali ribolov, koji nisu htjeli prijeći u kategoriju malog obalnog ribolova iz bilo kojeg razloga, kao i oni koji nisu podnijeli zahtjev za izdavanje povlastice za mali obalni ribolov, a ne mogu ga obavljati radi položaja na rang listi, mogu obavljati rekreacijski ribolov i ribolov pridnenim parangalima na temelju važećeg odobrenja za mali

ribolov do 1. travnja 2015., a nakon tog datuma uz posjedovanje dozvole za rekreacijski ribolov i ribolov pridnenim parangalima.[6]

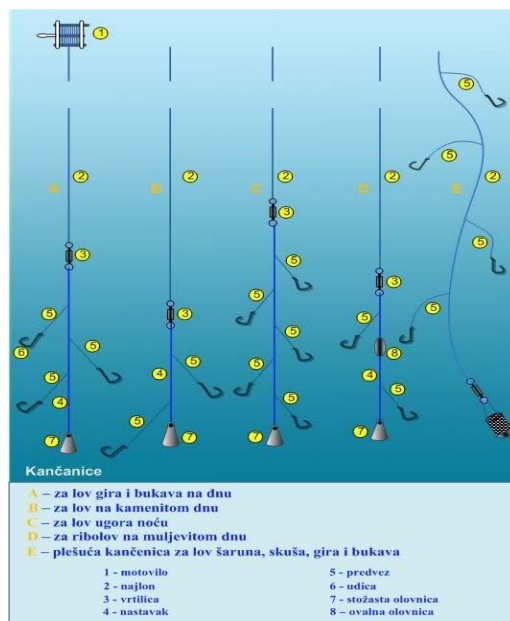
Svi ribari do objave rang listi mogli su obavljati ribolov alatima za rekreacijski ribolov i pridnenim parangalima, ali nisu smjeli koristiti mreže stajačice. S obzirom da je mali obalni ribolov i gospodarska kategorija ribolova, uz pravo na ribolov mrežama i pravo prodaje ulova iz tog oblika ribolova, sudionici malog obalnog ribolova imaju i obveze koje do sada „mali“ ribari nisu imali, redovno izvješćivanje o lovu i ribolovnom naporu, zadovoljavanje uvjeta u pogledu očuvanja kvalitete i zdravstvene ispravnosti svojih proizvoda ribarstva pri stavljanju u promet i slično.

Sva plovila koja su bila upisana u odobrenja za mali ribolov su upisana u registar ribolovne flote Republike Hrvatske i tu trajno ostaju. U ribolovu će svake godine moći sudjelovati 3 500 plovila upisanih u povlastice za mali obalni ribolov prema rang listi. Upis novih plovila u registar, odnosno brisanje starih je moguće po principu zamjene plovila uz uvjet da se pritom ne povećava kapacitet flote. Na jedno plovilo se može izdati samo jedna povlastica, a u povlasticu se može upisati samo jedno plovilo. [7] Važno je napomenuti da oni „mali“ ribari koji ne koriste mreže u ribolovu, a love isključivo za vlastite potrebe nemaju razloga za prelazak u mali obalni ribolov, niti bi trebali podnositi zahtjev za povlasticu.

2.3.2. Pravilnik o malom obalnom ribolovu

Na temelju navedenog Zakona, detaljnije odredbe o malom obalnom ribolovu propisane su Pravilnikom o malom obalnom ribolovu, 2015. [9] Tako su njime naznačene namjena, vrsta i količina ribolovnih alata i opreme koja se smije koristiti u ribolovu. Broj sudionika, odnosno kriterij za formiranje rang liste sudionika u malom obalnom ribolovu. Postupak revizije i ažuriranje rang-liste sudionika u malom obalnom ribolovu, sadržaj obrasca, uvjeti i način izdavanja povlastice za mali obalni ribolov te sadržaj i način nošenja registra povlastica za mali obalni ribolov. Člankom 2. definiran je način obavljanja malog obalnog ribolova, vrsta i količine ribolovnih alata, stoga prilikom obavljanja malog obalnog ribolova može se koristiti samo plovilo upisano u povlastici. Povlastica se mora za vrijeme obavljanja malog obalnog ribolova nalaziti na plovilu kojim se obavlja djelatnost malog obalnog ribolova. Na jedno plovilo može se izdati samo jedna povlastica. Povlastica se može izdati samo na plovilo koje je upisano u registar ribarske flote Republike Hrvatske i kojemu je dodijeljen CFR broj.

Članak 3. navedenog Pravilnika ističe da djelatnost malog obalnog ribolova može obavljati samo ovlaštenik kojemu je izdana povlastica te da isti ne smiju združivati plovila, ribolovne alate i opremu. Sljedećim člankom određeno je da se pri obavljanju ribolova smiju koristiti do dvije jednostruke mreže stajačice veličine oko mrežnog tega od 16 milimetara do 64 milimetra mjereno dijagonalno, najmanje 4 metra, a najviše 10 metara, ukupne duljine do 200 metara. Smiju se također koristiti najviše do tri vrše za lov ribe, najviše dva komada osti sa ili bez upotrebe umjetne rasvjete. Također, mogu se upotrebljavati udičarski alati: odmet, kančenica, povlačni povraz ili panula, povraz s kukom za lov glavonožaca te stajaći prideni parangal i to do dva komada s ukupno do 150 udica. Člankom je određeno da je u obavljanju malog ribolova dozvoljeno ručno sakupljanje školjkaša i puževa i to samo uz ronjenje na dah uz upotrebu priručne opreme. Člankom 5. Određeno je kako ukupna količina svih jednostrukih mreža stajačica koje se nalaze u moru i na plovilu kojim se ribolov obavlja ne smije prelaziti dva komada i ukupno 200 metara. Mreže se smiju postavljati u more dva sata prije zalaska sunca te se moraju dignuti iz mora minimalno dva sata nakon izlaska sunca. Člankom 6. određeno je da umjetna rasvjeta u malom obalnom ribolovu se ne smije koristiti, osim u slučaju ribolova ostima i kod ribolova povrazima s kukom za lov glavonožaca. Nadalje, sljedećim člankom odlučeno je, kao što je već navedeno, da je ukupni broj sudionika za mali obalni ribolov maksimalni 3500, a člankom 8. utvrđeno je na koji način se stvara rang lista. Kako je određeno člankom 9. zahtjev će se smatrati potpunim ako je priložena sva dokumentacija uz njega, dok je člankom 10. Određeno da Ministarstvo stvara rang-liste. Člankom 11. i 12. određeno je ažuriranje rang lista.

Slika 4. Prikaz lova kančanicom

Izvor: URL2

2. 4. Tehnike ribolova prisutnih u obalnom području

Novim se Zakonom i Pravilnikom nastojalo naći kompromisno rješenje između hrvatskih ribara i njihovih tradicionalnih alata te zakonodavstva europske unije. Međutim, navedenim rješenjem i dalje je prisutno nezadovoljstvo kod velikog dijela ribara koji su nekada bili u sustavu malog ribarstva. Stručnjaci smatraju da je malo ribarstvo hrvatska specifičnost koja ne postoji u Europskoj uniji i kako je to zapravo način življenja, stoljetna tradicija i način rješavanja dijela egzistencije, osobito na otocima. Upravo zbog korištenja specifičnih alata i opreme, koja nije u zakonima Europske unije, potrebno ih je unijeti u sustav negospodarskog ribolova. [10]

Postoje različiti tipovi načina i tehnika ulova ribe na obalnom području Jadranskog mora napretkom različitih tehnologija dovelo je do uspješnijih metoda koje u konačnici dovode do brojnijeg ulova. Od tehnika ribolova na moru najčešće se koriste sljedeće: panula, povraz (kod ribolova sa obale), kančanića (kod ribolova sa brodice), parangal, spinning, trolling te posebne kategorije podvodni ribolov i Big game fishing. Navedenim tehnikama najčešće se love, od riba: luben, komarča, šarag, ovčica, špar, pic, ušata, zubatac, tuna, te od glavonožaca: lignja, sipa, hobotnica.

Navedene tehnike ribolova uglavnom koriste rekreativci i to smislu ostvarivanja osobne koristi bez sudjelovanja u određenim gospodarskim radnjama. Tehnike ribolova mogu varirati zbog različitih geografskih područja. Tako primjerice na području viškog akvatorija koristi se viška panula koja predstavlja specifičan ribolovni alat za to područje. Po brojnosti ribarskog alata u prošlosti su prevladavale mreže stajačice koje su se pronalazile u više izvedbi te različitog veza ovisno o području na kojem su se koristile. Donošenjem novog pravilnika dovelo je do napuštanja takve prakse ribolova zbog nemogućnosti korištenja istog.

2. 5. Ribolovne zone Jadranskog mora

Člankom 7. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja i dostave očevidnika, iskrcajne deklaracije i izvješća o ulovu u gospodarskom ribolovu na moru (2015.), navodi se da mali obalni ribari moraju evidentirati, uz ostalo, i ribolovne zone i podzone Republike Hrvatske, a ako se ribolov obavlja u međunarodnim vodama treba se napisati oznaka M. [11]

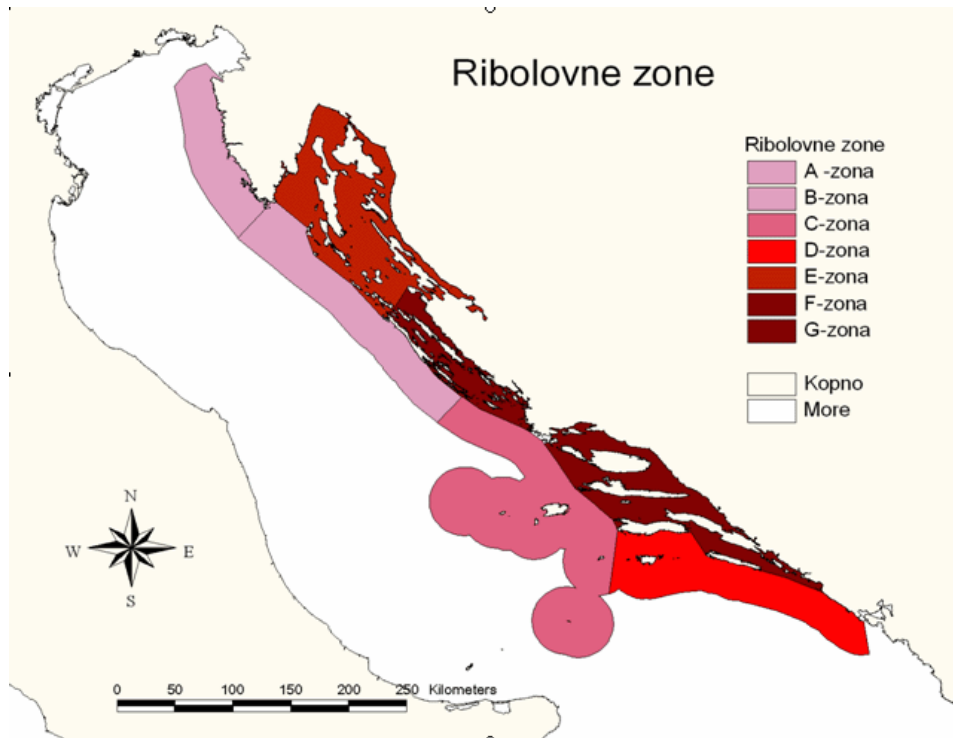
Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske donesen je temeljem članka 4. Zakona o morskome ribarstvu. Temeljem tog članka područje vanjskog te unutrašnjeg ribolovnog mora dijeli se na sedam ribolovnih zona.[12]

Ribolovne zone (slika 5.) se razlikuju po veličini i smještaju te po količini plave i bijele ribe. Dubina Jadranskog mora također je jedan od pokazatelja različitosti obalnih prostora Hrvatske. Sjeverni dio Jadrana je izrazito plići od njegova južnog dijela što izravno ovisi o količini ribe koja se lovi na tim prostorima.

- ✚ Ribolovna zona A (Zapadna obala Istre), nalazi se u Području vanjskog ribolovnog mora, obuhvaća akvatorij omeđen vanjskom granicom teritorijalnog mora Republike Hrvatske od državne granice na moru s Republikom Slovenijom do crte koja se od rta Kamenjak (poluotok Istra) proteže prema vanjskoj granici teritorijalnog mora Republike Hrvatske u kursu 2210. Kurs se računa od polazne crte u smjeru prema obali.
- ✚ Ribolovna zona B (Vanjski sjeverni Jadran), nalazi se u Području vanjskog ribolovnog mora, obuhvaća akvatorij omeđen vanjskom granicom teritorijalnog mora Republike Hrvatske od granice Ribolovne zone A do crte koja se od otoka

Purara proteže prema vanjskoj granici teritorijalnog mora Republike Hrvatske u kursu 2160. Kurs se računa od polazne crte u smjeru prema obali.

- ✚ Ribolovna zona C (Vanjski srednji Jadran), nalazi se u Području vanjskog ribolovnog mora, obuhvaća akvatorij omeđen vanjskom granicom teritorijalnog mora Republike Hrvatske od granice Ribolovne zone B do crte koja se od rta Velo Dance proteže prema vanjskoj granici teritorijalnog mora Republike Hrvatske u kursu od 1900. Kurs se računa od polazne crte u smjeru prema obali.
- ✚ Ribolovna zona D (Vanjski južni Jadran), nalazi se u Području vanjskog ribolovnog mora, obuhvaća akvatorij omeđen vanjskom granicom teritorijalnog mora Republike Hrvatske od granice Ribolovne zone C do jugoistočne državne granice na moru Republike Hrvatske.
- ✚ Ribolovna zona E (Unutrašnji sjeverni Jadran), nalazi se u Području unutrašnjeg ribolovnog mora obuhvaća akvatorij omeđen granicom između područja vanjskog i unutrašnjeg ribolovnog mora od rta Marlera (istočna obala poluotoka Istra) do crte rt Borji (Dugi otok) - sjeverni rt otoka Tun Veli - rt Vrulja (otok Vir).
- ✚ Ribolovna zona F (Unutrašnji srednji Jadran), nalazi se u Području unutrašnjeg ribolovnog mora, obuhvaća akvatorij omeđen granicom između područja vanjskog i unutrašnjeg ribolovnog mora od južne granice Ribolovne zone E do crte koja ide linijom Rt od Križa (na obali kopna) - Rt Širan (otok Drvenik veliki) - točka na granici između Područja unutrašnjeg i vanjskog ribolovnog mora u kursu 2100.
- ✚ Ribolovna zona G (Unutrašnji južni Jadran), nalazi se u Području unutrašnjeg ribolovnog mora, obuhvaća akvatorij omeđen granicom između područja vanjskog i unutrašnjeg ribolovnog mora od južne granice Ribolovne zone F do rta Zarubača (kraj Cavtata).

Slika 5. Prikaz ribolovnih zona Jadranskog mora

Izvor: URL3

Poveznica ribolovnih zona i malog obalnog ribolova ogleda se u pojedinim ograničenjima koja su propisana na određenim područjima. Ograničenja su povezana s ribolovnim alatima koji se koriste na područjima pojedinih zona. U svrhu oporavka resursa 2015. godine donesen je pravilnik kojim se zabranjuje korištenje pridnenih mreža u ribolovnim zonama C i D. Ograničenja koja nastaju provode se u svrhu zaštite pojedinih ribljih vrsta te sukladno tome određuju se periodi u godini kad dolazi do lovostaja kako bi se obnovio riblji fond.

2. 6. Obalni ribolov kao gospodarska djelatnost

Novi model tj. mali obalni ribolov kao gospodarska djelatnost nema toliko veliku važnost kao pravi obalni ribolov. Mali obalni ribolov se uglavnom izvodi u osobne svrhe i u svrhe maloprodaje ulova, dakle nije riječ o velikom ribolovu s obzirom da je u Pravilniku o malom obalnom ribolovu ograničeno korištenje određene vrste opreme. Stoga se može reći kako je mali obalni ribolov više tradicijska djelatnost, nego djelatnost gospodarskog sektora. Važno je naznačiti da mali obalni ribolov je ograničena djelatnost na svega 3500 korisnika. Mali

ribolov s obzirom na ograničenje broja i veličine mreža svakako nije u rangu s pravim gospodarskim ribolovom, ali ne gubi važnost jer ovaj tip ribolova je izvor hrane za veliki broj ljudi, tradicijska djelatnost pomoću koje mali ribari zarađuju za svoje obitelji!

2. 7. Obalni ribolov kao sportsko-rekreacijska djelatnost

Na predjelima priobalnog, a tako i obalnog područjima Jadranskom mora ribolov je zastupljen i kao sportsko-rekreacijska djelatnost. Ministarstvo poljoprivrede Uprave ribarstva izdaje dozvole koje se mogu kupiti kod ovlaštenih izdavača. Za obavljanje djelatnosti rekreacijskog te športskog ribolova nužno je ishoditi dozvole bez obzira dali se ribolov kao radnja odvija iz brodice ili s kopna. Dozvola nije potrebna jedino u slučaju obavljanja ribolova osoba mlađih od 14 godina koji mogu obavljati ribolov koristeći odmet s jednim povrazom bilo s korištenjem ili bez korištenja štapa za ribolov. Ribolovne dozvole su isključivo dostupne državljanima Republike Hrvatske, ali uz primjenu odredbi i drugih propisa kojim se uređuje ribolovni alat te oprema ribolov te u konačnici zaštita ribe i drugih vodenih organizama u moru u svrhu očuvanja održivog obalnog ribolova. [13]

Športski i rekreacijski ribolov na moru je pak dozvoljen u cijelom ribolovnom moru Republike Hrvatske. Ograničenja u športsko-rekreacijskom ribolovu prije svega se odnose na neobavljanje djelatnostima u zaštićenim područjima. Područjima na kojima se obavlja neka specifična određena djelatnost prije svega to se odnosi na uzgoj ribe i školjkaša, te na područja luka i lučica tj. kupališta što se prvenstveno odnosi na ljetno razdoblje. Postoji više vrsta dozvola za športski i rekreacijski ribolov na moru. To su [14]: dnevne i višednevne dozvole, tj. jednodnevne, trodnevne, sedmodnevne i mjesečne te godišnja dozvola. U skladu s time je i njihova cijena (tablica 1.). Dnevne i višednevne dozvole za športski ribolov na moru vrijede isključivo uz člansku iskaznicu HSSRM² ili saveza za ribolov na moru druge države. Godišnje dozvole za športski ribolov na moru vrijede samo uz člansku iskaznicu HSSRM. Dozvole za ribolov pridnenim parangalom vrijede samo uz posjedovanje godišnje dozvole za športski, odnosno rekreacijski ribolov. Dozvole za športski ribolov na moru za osobe do 18. godina života, dnevne i višednevne dozvole ne vrijede za podvodni ribolov za osobe mlađe od 16 godina.

² Hrvatski savez za sportski ribolov na moru

Ovlaštenici športskih dozvola za ribolov mogu koristiti i podvodnu pušku i to najviše dva komada iste. Ovakav tip ribolova podvodnom puškom je zabranjen uz upotrebu naprava pomoću kojih je osobi koja roni omogućeno disanje pod morem. Isto tako prilikom lova s podvodnom puškom potrebno je imati signalne plutače koje su minimalne zapremnine 10 litara. Ista mora biti povezana konopom na pojas s olovnim utezima ili pak za tijelo ronioca.

Tablica 1. Prikaz cjenika dozvola za sportski i rekreacijski ribolov

VRSTA DOZVOLE	NAKNADA ŠPORTSKI (kn)	NAKNADA REKREACIJSKI (kn)
Jedan dan	60	60
Tri dana	150	150
Sedam dana	300	300
Trideset dana	700	700
Godišnja za osobe do 18 godina života i invalide Domovinskog rata Republike Hrvatske	10	100
Godišnja za osobe koje su umirovljenici ili koji su navršili 60 godina života	60	100
Godišnja za osobe od 19 do 59 godina života	350	500
Godišnja za osobe s navršениh 65 godina života koje imaju prebivalište na otocima i poluotoku Pelješac	Ne izdaje se	Izdaje se bez naknade
Godišnja za ribolov parangalom	300	300

Izvor: URL2

2. 8. Značenje malog obalnog ribolova kao zaštitnog znaka Jadranskog mora

Hrvatska pripada zemljama koje privlače posjetitelje ponajprije svojim prirodnim ljepotama, u prvom redu to je more, odnosno razvedena obala te mnoštvo otoka, ali i brojne očuvane prirodne plaže. Među brojnim oblicima turizma koji u Hrvatskoj imaju posebne mogućnosti razvoja izdvajaju se zdravstveni, kulturni, sportski i nautički turizam. Ovi oblici turizma međusobno su komplementarni, a uključuju i neke druge specifične oblike turizma poput lovnog, ribolovnog i eko-turizma. [15].

Turizam kao grana djelatnosti izrazito je bitan za obalno područje Republike Hrvatske ali i za cjelokupno gospodarstvo jer čini visok postotak BDP. Porast broja turista iz godine u godinu može dovesti do negativnih posljedica. Stalan rast broja turista za posljedicu ima potrebu za većom izgradnjom infrastrukture, hotela, privatnog smještaja i ostalih popratnih sadržaja koji dovode do *pritiska* na usko obalno područje. Na obalnom području Hrvatske smješteno je 350-400 gradova i ostalih naselja. Oni zauzimaju oko 700 kilometara obalne linije. Od šest najvećih hrvatskih gradova čak se tri nalaze na obalnom području, a to su Split, Rijeka i Zadar. [17] More i obalno područje ključni su elementi za razvoj turističke ponude, a u tom kontekstu i mali obalni ribolov. Jadransko more koje je pravi prirodni resurs prednjači ribolovom kao svojom temeljnom djelatnošću. Obalni ribolov je svakako dio i turističke ponude, bilo u smislu promatranja, pokušaja u okušavanju te posebne djelatnosti ili pak gastronomskom kušanju delacija Jadranskog mora.

Značaj malog (obalnog) ribolova kao zaštitnog znaka Jadranskog mora je vrlo velika. Kada se rezimiraju svi navedeni podatci, vidi se da je mali obalni ribolov tradicija ljudi obalnog i priobalnog područja, kao izvora hrane ili kao izvor prihoda. Jadransko more je veliki resurs za ribolov i kao takvo primamljivo je brojnim ribolovcima. Obalni ribolov kao zaštitni znak Jadranskog mora već dugo je *brendiran* u turističkom smislu kroz različite gastronomske manifestacije. Zapravo, neizostavni dio kulturnog turizma je gastronomska ponuda. [16] Ribarska djelatnost na najbolji način povezuje turističku ponudu i tradiciju. Primjerice, od nezaobilaznih i sveprisutnih ribarskih večeri duž cijele naše obale do malostonske kamenice koja je postala određeni brend i zaštitni znak određenog geografskog obalnog područja. Uz mali obalni ribolov, za turizam značajan je i sportsko-rekreacijski ribolov. Svakako treba istaknuti smanjenje fizičke aktivnosti te razne oblike zagađenja koji ostavljaju posljedice kako na ljudsko zdravlje tako i na okoliš. Ovakve promjene utjecale su za pojačanim potrebama za sportom i rekreacijom s ciljem prevencije zdravlja i oporavka ljudi. Način rada i života

uvjetovan razvojem tehnike, tehnologije i tržišta odredili su potrebu za sportsko-rekreacijskim programima u turizmu. Mali ribolov čisti je primjer sportsko-rekreacijske aktivnosti koja je idealna za turiste za vrijeme godišnjih odmora. Na taj način turisti na zanimljiv i kreativan način uče o ribolovstvu i ribi. U tom pogledu se ističu brojna ribolovna okupljanja te natjecanja gdje valja istaknuti *Big game fishing* namijenjen ribolovu velikih riba prvenstveno tuna, ali i brojnih manjih natjecanja koja privlače sve uzraste kako iz Hrvatske tako i stranih zemalja.

Pri tome svakako treba voditi brigu o održivosti upravljanja morskim resursima. Glavna značajka održivog ribolova je kontrola tijekom ribolova, a sve u cilju zadržavanja dovoljne količine jedinki u moru koje su dostatne za normalno odvijanje procesa obnavljanja. Te mjere se očituju u smanjenju broja brodova, broja radnih dana, područja eksploatacije, vrstama alata i slično. Kako ne bi došlo do pretjeranog izlova pojedinih morskih organizama, Europska komisija odnosno Republika Hrvatska utječe na kontrolu ulova morskih organizama kako u malom obalnom ribolovu, tako i u cijelom području ribarstva. Takvi zakoni naravno nisu uvijek povoljni za priobalno stanovništvo kojemu je to glavni izvor financiranja i preživljavanja, ali u svrhu održivog ribolova, moraju se provesti.

3. ZAKLJUČAK

Zaključno, mali (obalni) ribolov je svakako jedna svestrana djelatnost koja se može promatrati s različitih stajališta. Mali ribolov je zapravo tradicijska djelatnost koja je uz korištenje tradicionalnih alata ponajprije mreža stajačica do 200 metara dugi niz godina na našoj obali bila u kategoriji ribolova za osobne potrebe. Međutim, zbog pristupanja Hrvatske Europskoj uniji i usklađivanja zakona došlo je do promjena unutar te kategorije. Tako je mali ribolov jednim dijelom prešao u kategoriju gospodarskog ribolova tj. nazvan je mali obalni ribolov s kvotom od 3500 ribara, dok svi ostali mali ribari ostaju u kategoriji negospodarskog ribolova tj. u sportsko-rekreacijskoj kategoriji.

Takve izmjene nisu naišle na odobravanje velikog dijela priobalnog stanovništva. Smatrajući da ukidanje (ograničenje) tradicionalnih alata je zapravo zadiranje u način života odnosno tradiciju. Ribolov je za obalno područje hrvatskog Jadrana njegov zaštitni znak, naime korijeni ribarstva prisutni su od najstarijih dana, a u skladu s time ribarstvo je činilo (i čini) značajan udio u izvoru prehrane i financiranja kućanstava. S obzirom na nove okolnosti mali (obalni) ribolov mora biti reguliran zakonima i pravilnicima koji su potrebni poradi zaštite održivosti morskog resursa, ali pri tome je potrebno uvažiti i neke tradicijske elemente te specifičnosti pojedinog područja.

LITERATURA

- [1] *Ribolov*, [online], Dostupno na: <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=13> (22.08.2015.)
- [2] *Zakon o morskom ribarstvu*, [online], <http://www.zakon.hr/z/303/Zakon-o-morskom-ribarstvu> (22.08.2015.)
- [3] Skoko-Matić, S. i dr.: „Hrvatski priobalni ribolov i stanje njegovih priobalnih resursa na pragu ulaska u EU: učinkovitost konvencionalnog gospodarenja i buduća perspektiva“, *Acta Adriatica*, Vol. 52, No.1, lipanj, 2011., str. 87
- [4] „*Ribolov*“, [online], Dostupno na: <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=13> (22.08.2015.)22.8
- [5] „*Ribolov*“, [online], Dostupno na: <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=13> (22.08.2015.)
- [6] „*Izmjene zakona o morskom ribarstvu*“ [online], Dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=14125> (22.08.2015.)
- [7] „*Izmjene zakona o morskom ribarstvu*“ [online], Dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=14125> (22.08.2015.)
- [8] „*Izmjene zakona o morskom ribarstvu*“, [online], Dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=14125> (22.08.2015.)
- [9] „*Pravilnik o malom obalnom ribolovu*“, [online], Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_8_191.html (22.08.2015.)
- [10] *Mali ribolov još nije izgubio posljednju bitku*, Slobodna Dalmacija [online], Dostupno na: <http://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/253416/> (28.03.2016.)
- http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_8_191.html (22.08.2015.)
- [11] „*Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja i dostave očevidnika, iskrcajne deklaracije i izvješća o ulovu u gospodarskom ribolovu na moru*“, [online], Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_87_1723.html (28.03.2016.)

[12] „Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske“, [online], Dostupno na: http://www.mps.hr/UserDocsImages/zakoni/Pravilnik_o_granicama_u_ribolovnom_moru_RH.pdf (23.08.2015.)

[13] „Rekreacijski i športski ribolov na moru“, [online], Dostupno na: <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=21>

[14] „Rekreacijski i športski ribolov na moru“, [online], Dostupno na: <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=21>

[15] *Otoci i priobalje* [online], Dostupno na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/otoci-i-priobalje/122> [18.07.2015.]

[16] Horvatić, A.; Bačić, L.: „Nove tehnologije kao promotori turizma i gastronomske ponude Hrvatske“, Učenje za poduzetništvo, Vol.3, No.1, lipanj, 2013.,str. 166

[17] Jović, M.: „Pozicija turističkog proizvoda Republike Hrvatske“, Pomorski zbornik, Vol.49-50, No.1, travanj, 2015., str. 232

Popis izvora:

URL 1 <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=69>

URL2<http://i44.tinypic.com/6r3ihl.jpg>

URL 3 http://baltazar.izor.hr/azopub/indikatori_podaci_sel_detalji2?p_id=4&p_definicija=d&p_ind_tekst=d&p_prikaz_sli=d&p_ind_br=3R04&p_godina=2006&p_opis=&p_pravni_okvir=&p_prikaz_graf=

MALI OBALNI RIBOLOV: TRADICIJSKA ILI GOSPODARSKO I SPORTSKO-REKREACIJSKA DJELATNOST HRVATSKOG PRIOBALJA I OTOKA

SAŽETAK:

Mali obalni ribolov je tradicijska aktivnost hrvatskog priobalja i otoka. Zbog resursa koje pruža Jadransko more navedena aktivnost je zastupljena u velikoj mjeri. Svakako je vrlo važna aktivnost jer pridonosi gospodarstvu, turizmu, ali služi kao sportska te rekreacijska djelatnost. Cilj ovoga rada je prikazati ribolov kao djelatnost širokog spektra koja se ne veže samo za gospodarstvo.

Ključne riječi: Jadransko more, obala, ribolov, sport, gospodarstvo.

SMALL COASTAL FISHING: TRADITIONAL OR ECONOMIC AND SPORTS - RECREATIONAL ACTIVITY OF CROATIAN COASTAL ZONE AND ISLANDS

SUMMARY:

Small coastal fishing is a traditional activity of the Croatian coast and islands. Because of the resources provided by the Adriatic Sea listed activity is represented to a large extent. It is certainly a very important activity because it contributes to the economy, tourism, but serves as a sports and recreational activities. The aim of this paper is to present fishing as an activity of a wide range that is not only tied to the economy.

Key words: Adriatic sea, coast, fishing, sports, economy.